

Inskriften är i flera avseenden egendomlig, vilket föranleder Carl Säve att betvivla läsningens riktighet: »Inskriftens läsning, som till en del påtagligen är oriktig, torde blifva rättad, när R. Dybeck hinner utgifva sin uppteckning deraf» (*UFT* h. 3, 1873, s. 56). Som ovan framhållits, är läsningen emellertid fullt säker, och Dybeck läste alla runorna på samma sätt som Hadorph.

Runföljden **ranbaarn** återger troligen ett mansnamn *Ragnbiorn*. Namnet är visserligen eljest icke belagt, men båda leden äro ju vanliga i namn, t. ex. *Ragnfastr*, *Fastbiorn*. Skrivningen **ran** — för väntat **rakn** — påträffas också i andra inskrifter, t. ex. U 168 **ranfastr**, U 215 **raniltr**, *Ragnhildr*. 31—37 **unhaalm** återger ett *Vihialm* (ack.) eller ett *Vighialm* (ack.); om dessa namn se Sö 37, 209, 276, 298.

Den egendomliga runföljden 41—46 **fullha** läses av Brate oriktigt **fulna**, och han uppfattar det som »ett kvinnonamn *Fyllni*, som väl betecknar en dotter till den avlidne». Säve (*UFT*) tolkar runföljden med tvekan som *Folke*. Troligare är, att ristaren har åsyftat det i Uppland under vikingatiden vanliga mansnamnet *Fullugi*.

Ännu större svårigheter möta vid tolkningen av runföljden 47—52 **frihas**. 50—52 **has** uppfattas av Säve och Brate som *hans*. Då man här snarast väntar ett mansnamn i genitiv, skulle man emellertid kanske våga förmoda, att denne oövade ristare på detta sätt har sökt återge att *Freygæias*, genitiv av det välstyrkta mansnamnet. Det förekommer i skrivningen **frikin** på den icke långt avlägsna stenen U 518. Om dessa förslag äro riktiga, utgöra de exempel på den svårighet, som mindre säkra runristare ofta ha haft, då det gällde att skriva personnamn; se S. B. F. Jansson, *Runinskrifter i Norrtäljetrakten* (i: *Norrtäljetrakten under forntiden*, 1945), s. 66 noten.

Inskriftens sista namn är givetvis det vanliga mansnamnet *Øystæinn*. Säve (i *UFT*) och Brate tolka inskriftens slut som »hans arvinge Östen», en tolkning som dock stöter på stora svårigheter. I stället torde man böra uppfatta inskriftens sista namn som namnet på ristaren. På samma sätt, d. v. s. med verbet *risti* eller *hiogg* utelämnat, signeras t. ex. Sö 266 och 312. Den senare ristningen har föröfrigt utförts av en person med samma namn; Sö 312 slutar nämligen också med namnet *Øystæinn* (**aystain**). Denne skicklige sörmländske runmästare är själfvallet icke samme man som den ovane ristare, som har utfört U 590.

I runföljden 24—27 **saor** tvingas man att räkna med en felristning. Säve översätter ordet med »svärfader(?)»; han torde därför ha räknat med att runorna 25 **a** och 26 **u** av ristaren ha omkastats: **saor** i st. f. **suar**, fsv. *svær*, m. 'svärfader'. Detta ord, skrivet **suor**, förkommer i ett par uppländska runinskrifter (L 179 Broddbo, Skuttunge sn; D I: 239 Björklinge prästgård). Någon säker tolkning av runföljdan **saor** kan emellertid ej givas.

Den otymplighet som utmärker inskriftens formulering präglar också ristningens ornament.

Som ovan påpekats, finnas vissa överensstämmelser mellan Burviksstenen och runstenen i Ortala sjöhage (U 593). De äro möjligen utförda av samme ristare, d. v. s. *Øystæinn*. Likheter i skrivningar och huggningssätt finnas också mellan dessa inskrifter och U 567 (Lohärads kyrka), men den sistnämnda ristningen måste sägas vara ännu klumpigare utförd.

Om R-runan som tecken för *i*- och *e*-ljud se U 537 och U 567.

## 591. Burvik, Knutby sn. Nu i Knutby kyrka.

Pl. 136.

Litteratur: S. B. F. Jansson, Fyndrapport <sup>25/7</sup> 1943 (ATA).

Ett fragment av en runsten påträffades, då U 590 restes sommaren 1943. Fragmentet låg bland andra stenar vid den kullfallna runstenen. Det flyttades i oktober samma år till kyrkan och uppställdes vid östra korväggens norra hörnpelare.

Rödaktig granit. Mått 0,60×0,40 m. Tjocklek 11 cm. Ristningen är grunt men skickligt huggen.

Inskrift:

... k · auk ...

... ok ...

»... och ...»

## 592. Gränsta, Knutby sn.

Pl. 136.

Litteratur: L 289, D 2:269. C. Hagelberg, Anteckning i Liljegrens Fullständig Bautil 1 (ATA); R. Dybeck, Runa (fol.) h. 5 (1872), s. 76; UFT h. 3 (1873), s. 56; E. Brate, Anteckningar 1916 (ATA); F. Bergman, Inventering i Knutby sn 1926 (ATA).

Äldre avbildningar: C. Hagelberg, teckning (1745) i Fullständig Bautil 1; Dybeck (D 2:269); Brate, foto 1916 (ATA).

Runstensfragmentet står i trädgården till Gränsta nr 2, 20 m. Ö om mangårdsbyggnadens huvudingång.

Den första uppgiften om stenen finner man på C. Hagelbergs teckning 1745: »Denna Runsten finnes i Roslagen, Knutby sochn och Gränsta Rusthåld, däräst han legat i en Källarmur, och det som felas ännu i grundwalen af muren inne. Optagen och noga afritad 1745 den 9. Aug. af C:H. obs: På samma backe, där källaren nu är, har samma Runsten för 30 år sedan stådt, då han warit hel, och äro wid samma tid, under gräfningen därstädes några Urnor af ler fundne, som sedermera förkommit.»

I Liljegrens *Runurkunder* uppges, efter Hagelberg, att stenen är »lagd i en källaremur». Det var med ledning av denna Liljegrens uppgift, som Dybeck efterforskade stenen. I uppsatsen »Roslagen» (*Runa* [fol.] h. 5, 1872, s. 76) skriver han: »I Gränstad sporde jag ... fiket efter en runsten, som enligt Liljegren (289) skulle finnas i en källarmur. Det kom, efter hvarjehanda ordabyten, fram att stenen för icke länge sedan, svårt styckad, blifvit förspridd i grunden till ett ladugårdshus, eller loge. Jag begaf mig dit. Ja, der syntes verkligen några stycken af en blekröd sandsten<sup>1</sup>, utaf hvilka dock bara det största hade runor, nämligen dessa i två afbrutna rader ... Ṛ|Ṛ · Ṛ|Ṛ| · | ... samt ... Ṛ|Ṛ:Ṛ|Ṛ|Ṛ · ... Bara ett stycke af runstens ena ristade kant var således i dagen. Ett stort nöje var mig beröfvadt genom ofoget. Jag hade så gerna velat taga riktig reda på denna kanske märkliga inskrift, hvilken, såsom redan af ofvanstående finnes, Hagelberg säkerligen icke alldeles rätt uppfattat — i källaren.» I *Sveriges runurkunder* 2 lämnas följande uppgift om fragmentets plats: »Detta stycke af en runsten är i grunden till ett uthus.» I *UFT* uppges: »En bit af denne runsten finnes qvar och sitter inmurad i stenfoten till en i senare tider bygd ladugård.» Då Brate besökte Gränsta år 1916 antecknar han: »Enligt uppgift i L. 289 från Hagelbergs teckningar år 1745 var runstenen i Gränsta lagd i en källarmur. Dybeck fann några stycken av den, av vilka blott det största hade runor, i grunden till ett ladugårdshus eller loge, och det är detta största stycke, som av mig anträffades i trädgården till gästgivaregården Gränsta nr 2 öster om byggnaden vid infartsvägen, där det ställts upp på en annan sten.» På denna plats står fragmentet fortfarande kvar.

<sup>1</sup> I sina anteckningar 1916 har Brate påpekat detta fel: »Runsten är av granit med en myckenhet röd fältspat, vilket föranlett Dybecks antagande av sandsten.»